

АТА-АНАЛАРҒА АРНАЛҒАН ЖАДЫНАМА

«МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ БАЛАНЫҢ ИНТЕРНЕТ ЖӘНЕ ЦИФРЛЫҚ ОРТАДАҒЫ ҚАУІПСІЗДІГІ»

Құрметті ата-аналар!

Қазіргі кезде цифрлық құрылғылар балалардың күнделікті өмірінің бір бөлігіне айналып келеді. Мектепке дейінгі жастағы бала телефон, планшет, теледидар немесе басқа да цифрлық құрылғылар арқылы мультфильмдер, ойындар және түрлі бейнематериалдар көруі мүмкін.

Бұл кезеңде баланың интернетпен және цифрлық құрылғылармен қарым-қатынасы ересек адамның бақылауы мен қолдауын қажет етеді.

Баланың цифрлық ортадағы қауіпсіздігін қамтамасыз ету - ата-ана мен балабақшаның ортақ міндеттерінің бірі.

1. БАЛАНЫҢ КӨРЕТІН МАЗМҰНЫНА НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ

Ата-ана:

- баланың қандай мультфильмдер мен бейнематериалдар көретінін бақылауы;
- баланың жасына сәйкес мазмұнды таңдауы;
- қорқынышты, зорлық-зомбылықты немесе балаға түсініксіз мазмұндағы материалдарды шектеуі;
- баланың кездейсоқ басқа мазмұнға өтіп кетпеуіне назар аударуы қажет.

Маңызды: бала көрген материалды түсінбеген жағдайда оның бойында қорқыныш немесе алаңдаушылық пайда болуы мүмкін. Сондықтан баламен бірге көру және көргенін талқылау пайдалы.

2. БАЛАНЫ ЦИФРЛЫҚ ҚҰРЫЛҒЫМЕН ЖАЛҒЫЗ ҚАЛДЫРМАУҒА ТЫРЫСЫҢЫЗ

Мектепке дейінгі жаста бала интернеттегі ақпараттың қауіпсіз немесе қауіпті екенін өздігінен толық ажырата алмауы мүмкін.

Сондықтан ата-ана:

- баланың интернетке кіруін бақылауы;
- құрылғыдағы қолданбалар мен бейнематериалдарға назар аударуы;
- қажет болған жағдайда ата-аналық бақылау мүмкіндіктерін пайдалануы;
- бала пайдаланатын құрылғыларды ортақ отбасылық кеңістікте ұстауы ұсынылады.

3. БАЛАҒА ЖЕКЕ АҚПАРАТТЫ ҚОРҒАУДЫ ҮЙРЕТІҢІЗ

Мектепке дейінгі жастағы балаға қарапайым түрде:

- «Өзің туралы барлық ақпаратты интернетте айтуға болмайды» деген түсінікті қалыптастыру қажет.

Балаға:

- аты-жөнін;
- үйінің мекенжайын;
- телефон нөмірін;
- ата-анасының жеке мәліметтерін;
- отбасы туралы басқа да жеке ақпараттарды бейтаныс адамдарға беруге болмайтынын түсіндіріңіз.

Баланың суреттерін немесе жеке мәліметтерін интернетте жариялау мәселесінде де ата-ана сақтық танытқаны дұрыс.

4. БЕЙТАНЫС АДАМДАРМЕН ОНЛАЙН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСҚА ЖОЛ БЕРМЕҢІЗ

Балаға интернетте бейтаныс адамның хабарламасына жауап беруге, онымен сөйлесуге немесе қандай да бір кездесуге келісуге болмайтынын жасына сәйкес түсіндіру қажет.

Егер бала:

- бейтаныс адамның хабарламасын алса;
 - түсініксіз сурет немесе бейне көрсе;
 - біреу одан ақпарат сұраса;
 - қорқынышты немесе мазасыз жағдайға тап болса,
- оны жасырып қалмай, бірден ата-анасына немесе басқа сенімді ересек адамға айтуы керек.

5. «ҚОРҚЫП ҚАЛСАҢ - АЙТУҒА БОЛАДЫ» ДЕГЕН СЕҢІМ ҚАЛЫПТАСТЫРЫҢЫЗ

Баланың интернетте болған кез келген түсініксіз жағдайды ата-анасынан жасырмауы өте маңызды.

Балаға:

- «Егер интернеттен бір нәрсе сені қорқытса немесе түсініксіз болса, маған міндетті түрде айта аласың. Мен сені ұрыспаймын, бірге шешеміз» деген түсінікті жеткізу қажет.

Бұл баланың ата-анасына сенімін арттырып, қауіп туындаған жағдайда көмек сұрауына мүмкіндік береді.

6. ЦИФРЛЫҚ ҚҰРЫЛҒЫНЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ АЛТЫН ЕРЕЖЕЛЕРІ

Ата-аналарға баламен бірге мына қарапайым ережелерді қалыптастыру ұсынылады:

БАЛАМЕН БІРГЕ:

1. Тек қауіпсіз және жасқа сәйкес мазмұнды көреміз.
2. Бейтаныс адамдармен интернет арқылы сөйлеспейміз.
3. Жеке ақпаратты ешкімге бермейміз.
4. Түсініксіз нәрсе көрсек - ата-анаға айтамыз.
5. Бейтаныс сілтемелерді ашпаймыз.
6. Интернеттен көрген нәрсені ата-анамен талқылаймыз.
7. Цифрлық құрылғыны пайдаланғаннан кейін оны орнына қоямыз.

7. БАЛАНЫҢ ЦИФРЛЫҚ ӘДЕТІНЕ АТА-АНА ҮЛГІ БОЛАДЫ

Баланың цифрлық құрылғыны пайдалану мәдениеті ең алдымен отбасындағы ересектердің әрекетінен қалыптасады.

Сондықтан ата-аналарға:

- баланың жанында телефонды үнемі пайдаланбауға;
- тамақтану кезінде телефонды шектей білуге;
- баламен сөйлескенде назарын экраннан бөлуге;
- отбасында цифрлық құрылғыларды пайдалану бойынша ортақ ережелер белгілеуге;

- баланың бос уақытын ойын, кітап оқу, шығармашылық, қозғалыс және отбасы мүшелерімен қарым-қатынаспен толықтыруға назар аудару ұсынылады.

8. БАЛАНЫ ИНТЕРНЕТТЕН ҚОРҒАУМЕН ҚАТАР, ОНЫМЕН СӨЙЛЕСУ ДЕ МАҢЫЗДЫ

Тек техникалық шектеулер қою жеткіліксіз.

Балаға күнделікті қарапайым сұрақтар қойып отыруға болады:

- «Бүгін не көрдің?»
- «Қай мультфильм саған ұнады?»
- «Неге бұл кейіпкерді ұнаттың?»
- «Бір нәрсе саған түсініксіз болды ма?»
- «Интернеттен біреу саған жазса, не істейсің?»

Мұндай әңгімелер баланың көрген ақпаратын түсінуіне және қауіпсіздік ережелерін біртіндеп меңгеруіне көмектеседі.

9. АТА-АНА НЕ ІСТЕУІ КЕРЕК?

БАЛАҒА:

- қауіпсіз контент таңдауға көмектесу;
- интернетті ересек адамның бақылауымен пайдалануды ұйымдастыру;
- жеке ақпаратты қорғау туралы түсіндіру;
- бейтаныс адамдармен онлайн байланыс жасамауды үйрету;
- түсініксіз жағдайды ата-анаға айтуға мүмкіндік беру;
- цифрлық құрылғыларды пайдаланудың отбасылық ережелерін қалыптастыру;
- баламен интернетте көрген ақпарат туралы сөйлесу.

10. ЕСТЕ САҚТАҢЫЗ!

Бала интернеттегі қауіпсіздікті бір күнде үйренбейді.

Бұл дағды күнделікті қайталау, ата-ананың үлгісі және баламен сенімді қарым-қатынас арқылы қалыптасады.

Баланың цифрлық қауіпсіздігін қамтамасыз етудің ең маңызды шарттарының бірі - бақылау ғана емес, баланың ата-анасына сенуі және кез келген түсініксіз жағдай туралы ашық айта алуы.

АТА-АНАҒА ҚЫСҚАША ЕСКЕРТУ

- Бақылаңыз.
- Түсіндіріңіз.
- Бірге талқылаңыз.
- Қорқытпаңыз.
- Сенім қалыптастырыңыз.

Баланың цифрлық қауіпсіздігі — отбасының күнделікті қамқорлығынан басталады.

Әзірлеген:

Әдіскер

Келісілді:

Меңгеруші

Е.Есекешова

А.С.Давлетова